

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/15:256

av Birger Lahti m.fl. (V)

100 procent förnybar energi

---

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ge myndigheter i uppdrag att utanför elcertifikatssystemet upphandla el från havsbaserade vindkraftverk till fast pris.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglera vindkraftens bygdepeng.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till förändrat avkastningskrav för Svenska kraftnät senast till bolagsstämman 2016.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att få till stånd en snabbare tillståndsprocess för stamnätskoncessioner.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationella planeringsmål för solel och solvärme.

2 Ett förnybart energisystem

Världens energianvändning ökar ständigt. I både Europa och resten av världen kommer behovet av energi att öka under de närmaste decennierna. Den ökande energiförbrukningen hänger ihop med befolkningsutvecklingen i världen. År 2050 beräknas befolkningen uppgå till någonstans mellan 9 och 10 miljarder människor. Människor som kommer att kräva sin beskärda del av jordens tillgångar och välstånd.

Det är kol, olja och gas som dominerar produktionen. Denna utveckling är inte hållbar.

Vänsterpartiet vill att Sverige i stället ska vara en föregångare i omställningen till ett förnybart energisystem. Sverige ska vara ett land som tar ansvar för kommande generationer. Investeringar i det svenska energisystemet är en viktig och nödvändig del i miljö- och klimatomställningen i Sverige. Fokus ska ligga på de förnyelsebara naturresurserna: sol, vind, vatten och skog. Vi har kunskaperna inom en rad områden, vi har tekniken och vi vet att det är dyrare att inte göra något än att göra något. Räkningen ska betalas och frågan är av vem. Klimatförändringen är ett faktum som drabbar alla.

Satsningar på förnybar elproduktion är helt nödvändiga för att nå målet: ett ekologiskt hållbart samhälle.

Vi välkomnar därför regeringens besked om att elcertifikatsystemet höjs till 30 TWh för att främja utbyggnaden av förnybara energikällor till 2020 och att ett mål till år 2030 ska tas fram. Höjningen till 30 TWh 2020 är den nivå som Vänsterpartiet tidigare har föreslagit. Vi anser därtill att målet ska vara 100 procent förnybart senast 2040.

Vi välkomnar även att regeringen aviserat att ett helhetsgrepp om det statliga bolaget Vattenfall ska tas i syfte att göra det ledande i omställningen av energisystemet.

Energieffektivisering är dock den kanske viktigaste vägen till en hållbar energiförsörjning. Investeringar i energieffektivisering har också visat sig vara en mycket lönsam affär. Trots det sker energieffektivisering sällan av sig självt. Energieffektivisering kräver oftast investeringar och dessa motverkas dels av ett fokus på kortsiktig lönsamhet, dels av att investeringar i kärnverksamheten har högre prioritet. Därför behövs det ekonomiska incitament för framförallt industrin och bostadssektorn att investera i energieffektivisering.

Vänsterpartiet är överens med regeringen om en satsning i budgetpropositionen på upprustningsstöd för miljonprogramsområden som bl.a. ska bidra till energieffektivisering. Vänsterpartiet har även fler förslag angående energieffektivisering i bostadssektorn i motionen ”En ny bostadspolitik” (V230).

Satsningar på energieffektivisering och förnybar energi innebär förutom de miljömässiga vinsterna en stor möjlighet att skapa många arbetstillfällen.

I denna motion tas en rad förslag upp som skulle påskynda omställningen av energiproduktionen i Sverige. Vi tar upp frågan om kärnkraften i en särskild motion ”Avveckla kärnkraften” (V531). Vi avser att återkomma med en motion om skogen som förnyelsebar resurs senare under mandatperioden.

3 Vindkraften

Vindkraften blir alltmer konkurrenskraftig. Vindkraft är den förnybara energikälla som ökar mest i världen och utvecklingen i Sverige visar på samma trend, från 2,5 TWh 2009 till 9,9 TWh el från vindkraftverken 2013. Utbyggnaden måste fortsätta. Förutom en höjd ambitionsnivå med elcertifikatsystemet föreslår vi här ytterligare åtgärder för att påskynda utvecklingen.

3.1 Stimulera havsbaserad vindkraft

Trots att det finns en stor potential för havsbaserad vindkraft i Sverige har byggandet ännu inte tagit fart. Havsbaserad vindkraft ger dessutom fler jobb i Sverige, p.g.a. att mycket arbete måste utföras på plats. Fyra femtedelar av kostnaden för ett landbaserat vindkraftverk ligger i tillverkningen. För havsbaserad vindkraft är motsvarande andel en dryg tredjedel. Resten är kostnader för fundament, service, underhåll, hamnar, båtar m.m.

Vänsterpartiet vill främja forskning och utveckling av vindkraft till havs för att säkerställa lönsamhet och driftsäkerhet. Men det är även nödvändigt att öka efterfrågan. Regeringen bör därför ge myndigheter i uppdrag att utanför elcertifikatsystemet upphandla el från havsbaserade vindkraftverk till fast pris. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3.2 Gynnsamma skatteregler för den förnybara energin

Utvecklingen för vindkraftskooperativen har hejdat av införandet av en uttagsskatt på mellanskillnaden mellan elpriset på börsen Nordpool och det pris andelsägarna betalar på elleveranser från kooperativen. Vidare har Skatteverket genom en egen tolkning av ellagen kraftigt reducerat energiskattebefrielsen för kommuner och företag som äger och producerar vindkraftsel för egen förbrukning. Skatteverket har också genom ett ställningstagande angående momsregler gjort det väsentligt mer komplicerat och dyrare att sälja vindkraftverk till kommuner och företag.

Att den mycket positiva utvecklingen av vindkraften bromsas upp på detta sätt är inte bra. Samhället bör underlätta för småskalig förnybar elproduktion. Vänsterpartiet är därför överens med regeringen om att en skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el införs den 1 januari 2015. Vi är också överens om att regeringen ska följa upp och utvärdera skattereduktionen samt undersöka möjligheterna att förenkla förfarandet, ytterligare underlätta för privatpersoners egenproduktion av el, och att låta fler, såsom andelsägare av förnybar el, komma i åtnjutande av skattereduktionen.

3.3 Avskaffa möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft

Kommunerna har i dag i praktiken vetorätt mot vindkraft. Detta genom att en kommun som är negativt inställd till vindkraft helt kan enkelt låta bli att ta upp sådana ärenden och därmed helt bromsa utbyggnaden. Vetorätten står i skarp kontrast till att kommunerna inte har samma möjligheter att hindra utvinning av fossil och klimatpåverkande energi, som t.ex. olja och gas.

Formerna för kommunernas inflytande på vindkraftssidan måste därför förändras och kravet på tillstyrkande bör tas bort. Kommunernas åsikt ska väga tungt, men i ett läge där Sverige på energiområdet ska gå från fossil- och kärnkraftsenergi till förnybart och lägre energianvändning är ett kommunalt veto orimligt.

Vad som ovan anförts om att avskaffa möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3.4 Reglera vindkraftens bygdepeng

På vattenkraftssidan finns en bygdepeng som utgår till vattenkraftskommuner och som används till upprustning av lokaler m.m. Denna bygdepeng regleras i en förordning. På vindkraftssidan har en bygdepeng uppstått som ett krav från olika kommuner, men det har skett på frivillig väg utan förordningsreglering. Vänsterpartiet föreslår att även bygdepengen för vindkraft regleras i förordning för att inte de bäst förhandlande kommunerna ska få de högsta ersättningarna. Detta skulle göra det svårare för oseriösa aktörer att verka och öppnar inte för diskussion om otillbörlig påverkan.

Vad som ovan anförts om att reglera vindkraftens bygdepeng bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3.5 Snabbare utbyggnad av elnätet

Utbyggnaden av stamnätet för el i Sverige är kraftigt eftersatt och stora delar av det existerande nätet behöver förnyas. I Svenska kraftnäts Perspektivplan 2025, som fastslogs 2013, beräknas behovet av investeringar och reinvesteringar till 55–60 miljarder kronor fram till 2025. Som en jämförelse kan nämnas att investeringarna under perioden 2000-2011 uppgick till 10,6 miljarder kronor.

I takt med att nya vindkraftverk ansluts till nätet förvärras dagens problem med flaskhalsar i överföringen av elen till konsumenterna genom elnäten. Ett särskilt bekymmersamt problem är att dagens elnät inte räcker till för att utbyggnaden av vindkraftsel i norra Sverige ska komma hela Sverige till del. Nätkapaciteten måste byggas ut så att elen kan överföras till södra Sverige där elförbrukningen är större.

I ett läge när Svenska kraftnät står inför stora investeringsbehov är det inte rimligt att varje år ge hundratals miljoner i utdelning till staten. Regeringen bör återkomma med

förändrat avkastningskrav för Svenska kraftnät senast till bolagsstämman 2016. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare måste tillståndsprocessen för stamnätskoncessioner snabbas upp. I dag tar tillståndsprocessen för stamnätet orimligt lång tid. Flaskhalsarna i elnätet och den långsamma tillståndsgivningen är två av de problem Riksrevisionen lyfter fram i sin rapport ”Staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring” (RIR 2013:3). Bland de orsaker till problemen som Riksrevisionen identifierar finns den tidigare regeringens passivitet i styrningen av Svenska kraftnät, dess bristande återkoppling till riksdagen om orsakerna till Svenska kraftnäts ouppfyllda investeringsplaner samt avsaknaden av gemensamma riktlinjer för länsstyrelserna för deras insatser i tillståndsprocessen för stamnät.

Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna till en snabbare tillståndsprocess för stamnätskoncessioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 En ljusnande framtid – satsa på solenergi

Energi från solen finns i närmast oändliga mängder. Ändå används bara en mikroskopisk del för att producera energi. Även om en stor del av den solenergi som når jorden inte går att ta till vara finns det ändå en enorm potential att utnyttja solen som kraftkälla mycket effektivare än i dag. Många länder har upptäckt detta. I Sverige står investeringar i solenergi än så länge och stampar, trots stort intresse bland företag, offentlig sektor och privatpersoner. Vänsterpartiet vill kraftigt öka produktionen av ren el från solen.

I takt med fallande priser på solceller har utbyggnaden av solenergianläggningar börjat ta fart i världen. År 2013 var den installerade effekten i solpaneler i världen 138,9 gigawatt (GW) enligt rapporten Global Market Outlook for Photovoltaics 2014–2018 från den europeiska branschorganisationen EPIA. Detta innebär en kapacitet som kan tillgodose ett energibehov motsvarande 45 miljoner europeiska hushåll. Efter att Europa tidigare har lett utvecklingen skedde den största utbyggnaden 2013 i Asien.

4.1 Solrevolutionen i Tyskland

Tyskland är världens i särklass största producent av solenergi, med en fjärdedel av världsproduktionen. År 2013 var den totala installerade kapaciteten i Tyskland 35,7 GW. Den snabba tyska utbyggnaden av solenergi är direkt kopplad till politiska beslut. Tysklands stora energiomställning Die Energiewende innebär att kärnkraften helt och hållet ska vara avvecklad år 2022 och att 80 procent av energiproduktionen ska vara förnybar senast 2050. Det är alltså den förnybara energin som ska växa. Det är främst

solenergi och vindkraft som har byggts ut när reaktorerna har stoppats samtidigt som man satsat kraftigt på energieffektivisering.

En annan bärande del i den tyska energiomställningen är lagen om förnybar energi, EEG (Erneuerbare Energien Gesetz), som garanterar producenterna av förnybar energi ett fast pris för den el de producerar och ger den förnybara energin företräde i elnätet framför t.ex. kol och kärnkraft. Med EEG är det lätt för tyska hushåll att ta ett banklån för exempelvis utbyggnad av solceller på taket. Kanske håller det tyska systemet på att rita om de traditionella ägarförhållandena på energimarknaden. Hushållen har blivit stora producenter av förnybar energi, i synnerhet solenergi.

4.2 Danmark större än Sverige

Även i Danmark har solelen vuxit fort. Trots mycket större yta per invånare har Sverige i dagsläget endast 4 W installerad solelskapacitet per invånare jämför med Danmarks 98 W. Skälet till den snabba danska utbyggnaden är att man 2010 uppgraderade det tidigare systemet med nettodebitering samt sjunkande priser på solceller. Med det danska systemet - som är inriktat på småskalig produktion av förnybar el – kan producenterna tanka ut sitt överskott på elnätet och kvitta det mot sin elräkning. Danmark har också antagit en energistrategi med målsättningen att senast år 2050 vara helt oberoende av fossila energikällor. När nettodebiteringssystemet begränsades år 2013 bromsade dock utvecklingen in. Detta visar hur stor roll ett sådant system kan spela.

4.3 Sverige

Tyvärr ligger Sverige långt efter Tyskland och Danmark. Sverige har i dagsläget 40 MW solceller installerat. I relativa termer har utvecklingen visserligen varit kraftig på senare år, men i absoluta tal spelar solelen i dagsläget en i praktiken obetydlig roll för Sveriges totala energimix.

Solenergin kan dra nytta av elcertifikatssystemet. Men eftersom det är billigare att installera el från andra förnybara energikällor blir solenergin förlorare i elcertifikatsystemet. Det måste därför sättas in särskilda åtgärder för att påskynda utvecklingen.

Vänsterpartiet ser stora möjligheter till en kraftfull utbyggnad av solelen i Sverige. Vi tror att den största potentialen finns i att bygga på redan befintliga byggnader, exempelvis tak till offentliga byggnader, industrilokaler, lager och förståst privatbostäder. Enligt rapporten Potentialstudie för byggnadsintegrerade solceller i Sverige från Lunds tekniska högskola (Elisabeth Kjellsson, 2000) finns det i Sverige 400 miljoner kvadratmeter byggnadsyta (främst tak i olika konstellationer) som är lämplig (definierat som att de kan ge minst 70 procents avkastning) för att täckas med

solpaneler. Om solceller skulle installeras på den ytan skulle det motsvara en årlig produktion på 40 TWh, dvs. ungefär hälften så mycket som från den svenska vattenkraften eller två tredjedelar av vad kärnkraften producerar. Detta kan låta utopiskt, och vi tror inte heller att solenergin vinner på planer som i praktiken inte går att genomföra. Men det är helt klart att det finns en enorm potential som i dag inte utnyttjas.

Sverige har ungefär samma solinstrålning som Tyskland och Danmark. I de länderna har man kommit mycket längre. I Danmark och Tyskland börjar solelen att spela en reell roll som producent av ren energi för hushåll och industrin. Solenergin skapar jobb och välfärd. Det är inte några klimatologiska orsaker till skillnaden mellan våra länder, utan politiska. Det är dags att ändra på det.

I vissa kommuner har solkartläggning genomförts. Genom solkartläggningen ges en analys av potentialen för solceller på taken, vilket gör det lättare för fastighetsägare att fatta beslut om investering. Regeringen bör se till att denna typ av goda kommunala exempel sprider sig i Sverige.

I Sverige finns inte något klart planeringsmål för solceller. Branschorganisationen Svensk solenergi har satt 4 TWh solel och 4 TWh solvärme inom 10–20 år som förslag till planeringsmål. Om det inte finns något uppsatt mål försvåras ambitionshöjningar. Vänsterpartiet vill se en kraftfull utbyggnad av solenergin även i Sverige. Vi vill ha mer ren energi och nya gröna jobb. För detta krävs i det korta perspektivet öronmärkta stöd och på längre sikt långsiktiga styrmedel. Med planeringsmål får branschen och hushållen en tydlig signal om att solenergi är värt att satsa på.

Det bör alltså inrättas nationella planeringsmål för solel och solvärme. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Slutligen är Vänsterpartiet överens med regeringen om att i och med budgetpropositionen kraftigt förstärka stödet för solceller med 100 miljoner kronor per år 2015–2018.

Birger Lahti (V)

Stig Henriksson (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Håkan Svenneling (V)

Jens Holm (V)

Hans Linde (V)

Emma Wallrup (V)